

ΕΥΤΥΧΙΑ
ΠΑΠΑΓΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Τμήμα : Γ1

Αβαγιανός Μιχάλης

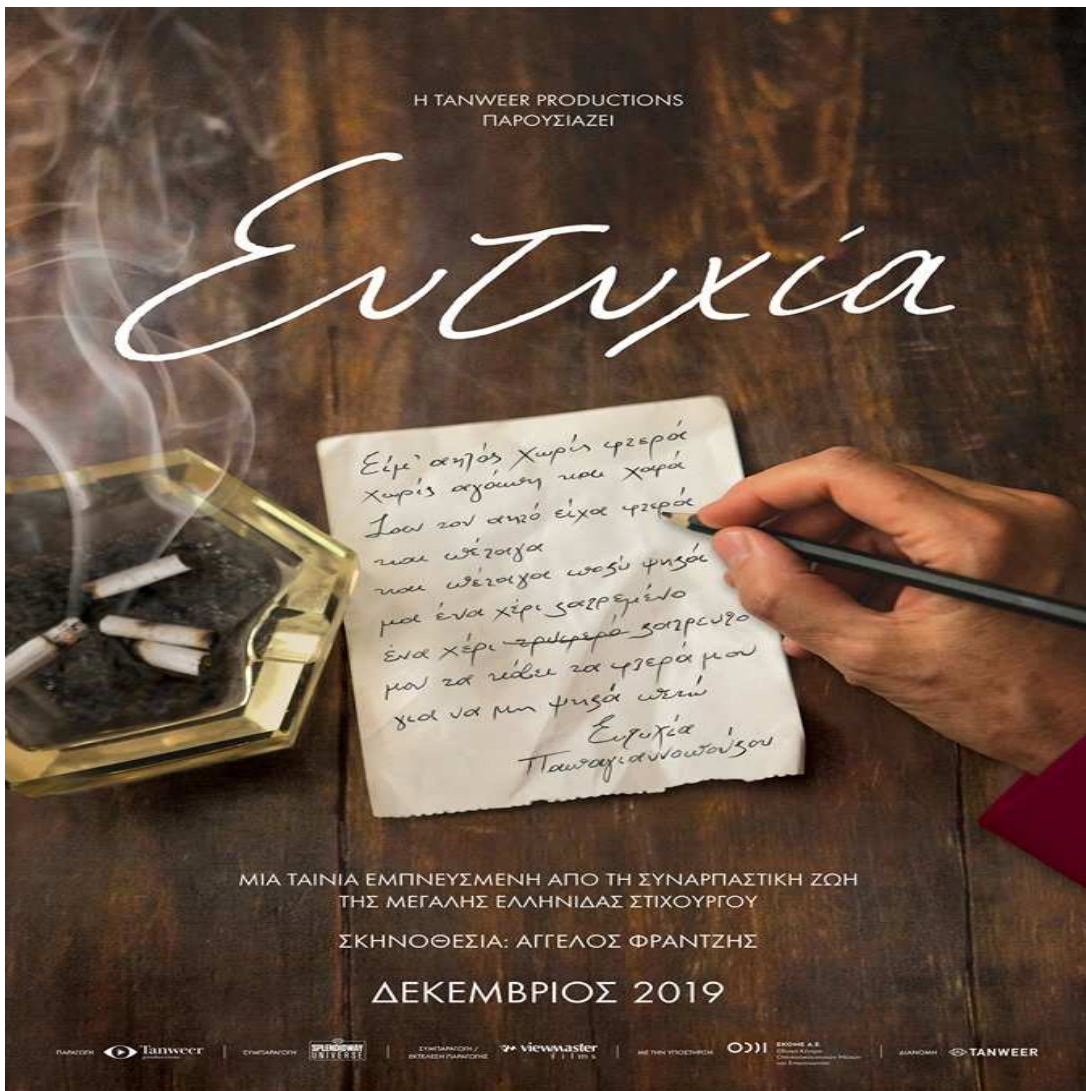
Σχολικό Έτος : 2022-2023

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου, η μεγάλη στιχουργός που έσπασε το ανδρικό κατεστημένο... ..

Γράφει ακατάπανστα σε ό,τι πιάνει το μελάνι, από χαρτοπετσέτες και κουτιά από τσιγάρα μέχρι υπόλοιπα λογαριασμών. Καπνίζει, ερωτεύεται με πάθος, χαρτοπαίζει με θράσος σε πολυτελή σαλόνια, αλλά και σε παράνομα υπόγεια.

Μία δασκάλα που γίνεται ηθοποιός στα μπουλούκια και στο θέατρο, μία ποιήτρια που γίνεται η μεγαλύτερη Ελληνίδα στιχουργός του λαϊκού τραγουδιού.

ΤΟ ΕΙΔΟΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Λαϊκό τραγούδι (λαϊκό/παραδοσιακό τραγούδι) ονομάζεται εκείνο το τραγούδι των Ελλήνων, δοσμένο σε ελληνική γλώσσα, που είναι εναρμονισμένο στο ύφος της ελληνικής αστικής λαϊκής μουσικής, τόσο από την αρχαιότητα, όσο και μεταγενέστερα, μετά το τέλος της δεκαετίας του 1950, όταν μια νέα γενιά μουσικών αναπτύχθηκε από το ρεμπέτικο τραγούδι, στη λαϊκή μουσική της εποχής.^[1]

Στη σημερινή εποχή το λαϊκό τραγούδι εξελίχθηκε από το δημοτικό με όλες του τις λαϊκές παραδόσεις και το ρεμπέτικο, και ενισχύθηκε με καινοτομίες όπως η χρήση των ενισχυτών ή κι άλλων οργάνων (τύμπανο και των τεσσάρων οργάνων σε συγχορδία μπουζούκι, ηλεκτρική κιθάρα και αργότερα αρμόνιο).

Στη Σύμρνη, την Πόλη και τα άλλα μεγάλα λιμάνια της αυτοκρατορίας ο Ελληνισμός ζει και δημιουργεί, αντλώντας κάθε παράδοσή του από την καλλιέργεια του πνεύματος του παγκόσμιου πολιτισμού. Σε αυτό το ισχυρό και πανάρχαιο ιστορικό δέντρο θα έρθει να ανθίσει περί τον 17ο αι. το σύγχρονο λαϊκό τραγούδι των πόλεων. Στην Ελλάδα της δεκαετίας του 1960, μια σειρά από διαφορετικά σχολεία προέκυψαν. Ένα μουσικό ρεύμα μεσογειακής καταγωγής (ή επιρροής) επηρέασε σημαντικά το λαϊκό τραγούδι, με έντονη χορευτική μουσική, των οποίων κύριοι εκτελεστές ήταν ο Δημήτρης Μητροπάνος, ο Στράτος Διονυσίου, ο Γρηγόρης Μπιθικώτσης, ο Στέλιος Καζαντζίδης, ο Μανώλης Χιώτης (συνθέτης), ο Τόλης Βοσκόπουλος, ο Σπύρος Ζαγοραίος, η Βίκυ Μοσχολιού, η Ρίτα Σακελλαρίου, η Ρένα Ντάλμα, η Βούλα Πάλλα κ.ά. Σε αυτό βοήθησε και η άνθιση των ελληνικών ταινιών, η περίφημη χρυσή κινηματογραφική εποχή των δεκαετιών του 1960 και του 1970.

Έχουμε λοιπόν, από τη μια το κοινό, ομογενοποιημένο ελληνικό λαϊκό τραγούδι, με όλα τα ιδιώματα της ελληνικής παραδοσιακής κουλτούρας κι από την άλλη το ιδιόμορφο μουσικό ρεύμα του αστικού ρεμπέτικου (τραγουδιού των πόλεων), δημιουργημένο από την ελληνική παράδοση, κυρίως των Ελλήνων προσφύγων.

Ρεμπέτικο τραγούδι (ή γενικά στον πληθυντικό **Ρεμπέτικα**)

ονομάζεται το ελληνικό αστικό λαϊκό τραγούδι που εμφανίστηκε στα τέλη του 19ου αιώνα και απέκτησε τη γνώριμη μορφή του, περίπου μέχρι την τρίτη δεκαετία του 20ού αιώνα. Εξελίχθηκε στα λιμάνια ελληνικών πόλεων όπου ζούσε η εργατική τάξη (τον Πειραιά, τη Θεσσαλονίκη, τον Βόλο) και στη συνέχεια πέρασε και σε άλλα αστικά κέντρα. Την ίδια περίπου εποχή αναπτύχθηκε στα Ταμπάχανα Πάτρας μια διαφορετική μορφή αστικού λαϊκού τραγουδιού.

Πλέον, ανήκει επίσημα στον κατάλογο μνημείων άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς της Unesco.

Οι ίδιοι οι ρεμπέτες αποκαλούσαν τα τραγούδια τους απλά «λαϊκά τραγούδια». Ο όρος «ρεμπέτικο» καθιερώθηκε στη δεκαετία του '60, κυρίως λόγω της δουλειάς του Ηλία Πετρόπουλου, για να συμπεριλάβει όλην την προγενέστερη λαϊκή μουσική, αλλά και άλλα είδη όπως τα σμυρναίικα, τα πολιτικά, τα μουρμούρικα και άλλα αδέσποτα τραγούδια, που δεν έχουν στενή μουσικολογική σχέση μεταξύ τους.

Κατά μία άποψη, η χρήση του όρου «**ρεμπέτικο**» ήταν πιο εύηχη από το «**λαϊκό**», διότι το λαϊκό παρατέμνει ευθέως στο λαό που γράφει ακούει και εκφράζεται με αυτή τη μουσική (δηλαδή στη συγκεκριμένη περίπτωση τον **Ελληνικό** Λαό). Λαϊκή μουσική ήταν όμως και η πλακιώτικη και επτανησιακή καντάδα. Ο όρος «**ρεμπέτικο**» είναι πιο συγκεκριμένος, εάν και λαϊκά εννοεί συνήθως τα ρεμπέτικα.

Τα βασικά όργανα του ρεμπέτικου τραγουδιού της κλασικής περιόδου είναι το μπουζούκι και η κιθάρα. Το μπουζούκι είναι το σολιστικό όργανο και παίζει την μελωδία, ενώ η κιθάρα αναλαμβάνει το ρυθμικό μέρος -με παίξιμο «μπασοκίθαρο» όπως λέγεται ο χαρακτηριστικός τρόπος παιξίματος της λαϊκής κιθάρας. Συχνά υπάρχουν δύο μπουζούκια που παίζουν διφωνίες (πρίμο-σεγόντο) ή και ψηλά-χαμηλά. Καμιά φορά συμμετέχει και ο μπαγλαμάς σαν σολιστικό συμπλήρωμα του μπουζουκιού, αν και τις περισσότερες φορές παίζει ρυθμό.

Ενίοτε χρησιμοποιούνται επίσης το ακορντεόν, το βιολί, το πιάνο, το κοντραμπάσο, και ως κρουστά τα κουτάλια, τα ζίλια. Στις παλαιότερες ηχογραφήσεις, πιο κοντά στη δημοτική ή στην ανατολική παράδοση, ακούγονται σαντουροβιόλια (σαντούρι και βιολί), κανονάκι και ούτι.

Ορισμένες φορές ακούγεται κάτι σαν ήχος γυαλιού. Πρόκειται για τον ήχο που παράγεται από το χτύπημα ενός κομπολογιού σε ένα ποτήρι, γνωστό και ως ποτηροκομπολόγι. Στις παρέες και στις ταβέρνες συνήθιζαν να συνοδεύουν τους μουσικούς με αυτόν τον τρόπο, συνήθεια που πέρασε και σε κάποιες ηχογραφήσεις.

Η ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ

1893. Γεννιέται στο Αϊδίνι της Μικράς Ασίας η Ευτοχία Παπαγιαννοπούλου. Παιδί μιας ευκατάστατης οικογένειας, η Ευτοχία τέλειωσε το Γυμνάσιο.

Το 1919 η Ευτοχία βρέθηκε στην Αττάλεια. Και μετά από δύο βασανιστικά χρόνια πήρε το καράβι για τον Πειραιά. Εκεί βρέθηκε με τον σύζυγό της, Κώστα Νικολαΐδη, με τον οποίο απέκτησε δύο κόρες, τη Μαρία και την Καίτη. Ο άντρας της είχε σωθεί και αυτός και έφτασε στην Ελλάδα με άλλο καράβι. Συναντήθηκαν ξανά στον Πειραιά και μαζί εγκαταστάθηκαν στο Χαλάνδρι. Η προσαρμογή όμως δεν ήταν εύκολη....

Πρόσφυγες και οι δύο, προσπαθούν όπως-όπως να τα βγάλουν πέρα. Η Ευτοχία παραδίδει μαθήματα και ταυτόχρονα γράφεται στο Πανεπιστήμιο.

Με ένα εντυπωσιακό εκτόπισμα ως γυναίκα και ένα πολύ ιδιαίτερο παρουσιαστικό, δεν είναι διόλου τυχαίο που ασχολήθηκε με το θέατρο. Η καριέρα της απογειώθηκε στον θίασο της Μ. Κοτοπούλη, αλλά και στο Εθνικό. Το 1932, πεθαίνει ο πρώτος της σύζυγος και την ίδια χρονιά παντρεύεται τον συνταξιούχο αστυφύλακα Γεώργιο

Παπαγιαννόπουλο. Μετακόμισε με τις κόρες της στον Κολωνό και ξεκίνησε τη νέα της ζωή.

Η φίλη της **Μαρίκα Νίνου**, εκτός από το ταλέντο της στην υποκριτική, είδε κι ένα άλλο, άγνωστο μέχρι τότε ταλέντο. Την ικανότητά της να γράφει αβίαστα υπέροχα ποιήματα. Την προέτρεψε λοιπόν να γνωρίσει τον Βασίλη Τσιτσάνη, με σκοπό να κάνει τα ποιήματά της στίχους. Πράγματι, ο Τσιτσάνης εντυπωσιάστηκε και μελοποίησε το πασίγνωστο «**Στα σκαλοπάτια σου εγώ γυρίζω**».

Το τραγούδι αυτό όπως και «**Τα καβουράκια**» γνώρισαν μεγάλη επιτυχία και οι συνθέτες άρχισαν να αναζητούν την «μεγάλη λαϊκή στιχουργό».

Κίνητρο για να δώσει στίχους στον Τσιτσάνη ήταν η πρώτη φορά που άκουσε τη «**Συννεφιασμένη Κυριακή**». «Την αγάπησα πολύ. Την άκουσα σε μια εποχή θλίψης και πόνου και βρήκα σ' αυτήν μια λύτρωση. Βρήκα τον Τσιτσάνη και του πρότεινα να του δώσω στίχους μου. Παραξενεύτηκε που μια γυναίκα της ηλικίας μου ήθελε να γράφει τραγούδια. Όμως μου έδωσε κουράγιο, με βοήθησε αφάνταστα. Του χρωστώ ευγνωμοσύνη και τον θαυμάζω. Είναι γνήσιος λαϊκός συνθέτης. Αγαπάει το λαό και εμπνέεται από τις πίκρες του» **εξομολογήθηκε στην εφημερίδα "ΕΒΔΟΜΑΔΑ"** στις 11 Μαΐου 1966.Συνεργάζεται με τους μεγαλύτερους και τους καλύτερους συνθέτες (Τσιτσάνης, Καлдάρης, Χατζιδάκις, Χιώτης, Ξαρχάκος κ.ά.) και φωνές (Καζαντζίδης, Γκρέν, Μπιθικώτσης, Λίντα, Λύδια, Αγγελόπουλος, Μοσχολιού, Ρεπάνης και πολλοί ακόμα).

Δυστυχώς η μοίρα τη χτύπησε ανελέητα με το χαμό της κόρης της Μαρίας το 1960. Από τότε και έως το θάνατό της η χαρισματική δημιουργός έζησε βυθισμένη σε ανείπωτο πένθος αλλά δεν σταμάτησε να γράφει καινούργιους στίχους που εξελίχθηκαν σε όμορφα και πασίγνωστα τραγούδια.

Η Ευτυχία Παλαγιαννοπούλου πέθανε σε ηλικία 79 ετών **στις 7 Ιανουαρίου 1972** έχοντας στο πλευρό της την εγγονή της, Ρέα, που τη φρόντισε ως τα γεράματά της.

ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΕΣ

Πόσα τραγούδια είναι καταχωρισμένα, σήμερα, υπό το όνομα της Ευτυχίας Παπαγιαννοπούλου; Είναι μερικές εκατοντάδες. Γύρω στα 400 πάνω-κάτω. Υπάρχουν κι άλλα; Είναι λογικό να το υποθέσεις, σκεπτόμενος τον τρόπο που σκόρπαγε τους στίχους της η Παπαγιαννοπούλου. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η πλήρης αποκατάσταση του έργου της δεν είναι εύκολη δουλειά. Αν και πάντα γίνονται και θα γίνονται προσπάθειες, ώστε κάποια στιγμή να φθάσουμε στο τέλος...

Δύο πόρτες έχει η ζωή – Στέλιος Καζαντζίδης

Ένα τραγούδι που έκανε τόσο τεράστια επιτυχία, που το 1959 σε μια πολύ δύσκολη εποχή για την Ελλάδα κατάφερε να πουλήσει 100.000 αντίτυπα, σπάζοντας το ρεκόρ του Μάνου Χατζιδάκι για το «Γαρύφαλλο Στ' αυτί». Σε μια περίοδο που πολλοί δεν παραδέχονταν ότι τα τραγούδια τους ήταν σε στίχους της Ευτυχίας Παπαγιαννοπούλου, ο Καζαντζίδης το είχε δηλώσει. Έτσι, τώρα γνωρίζουμε το συγκεκριμένο τραγούδι ως μια από τις μεγαλύτερες επιτυχίες της Ευτυχίας.

1. Πήρα απ' τη νιότη χρώματα

Στίχοι: Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου

Μουσική: Απόστολος Καλδάρης

Πρώτη εκτέλεση: Πάνος Γαβαλάς

2. Θα βρω μουρμούρη μπαγλαμά

Στίχοι: Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου

Μουσική: Απόστολος Καλδάρης

Πρώτη εκτέλεση: Βίκυ Μοσχολιού

3. Δυο πόρτες έχει η ζωή (Το τελευταίο βράδυ μου)

Στίχοι: Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου

Μουσική: Στέλιος Καζαντζίδης

Πρώτη εκτέλεση: Στέλιος Καζαντζίδης

4. Ηλιοβασιλέματα

Μουσική: Μανώλης Χιώτης

Στίχοι: Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου

Πρώτη εκτέλεση: Μαίρη Λίντα

5. Πετραδάκι - πετραδάκι

Στίχοι: Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου

Μουσική: Απόστολος Καλδάρας

Πρώτη εκτέλεση: Μιχάλης Μενιδιάτης & ΆννουΛιαροπούλου

6. Όνειρο απατηλό

Στίχοι: Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου

Μουσική: Απόστολος Καλδάρας

Πρώτη εκτέλεση: Σταμάτης Κόκοτας

7. Περασμένες μου αγάπες

Μουσική: Μανώλης Χιώτης

Στίχοι: Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου

Πρώτη εκτέλεση: Μαίρη Λίντα

8. Είμαι αιτός χωρίς φτερά

Στίχοι: Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου

Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις

Πρώτη εκτέλεση: Διαμαντής Πανάρετος

9. Η διπρόσωπη

Στίχοι: Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου

Μουσική: Αντώνης Ρεπάνης

Πρώτη εκτέλεση: Αντώνης Ρεπάνη

10. Γυάλινος κόσμος

Στίχοι: Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου

Μουσική: Απόστολος Καλδάρας

Πρώτη εκτέλεση: Στέλιος Καζαντζίδης

Φυσικά, η Ευτυχία Παπαγιαννοπούλου είναι υπεύθυνη για πολλές ακόμα επιτυχίες, όπως τα «Στο τραπέζι που τα πίνω», «Ρίξτε στο γυαλί φαρμάκι», «Μου σπάσανε το μπαγλαμά», «Η διπρόσωπη», «Ένας αιτός γκρεμίστηκε». Αυτές, όμως, ήταν μερικές από τις πιο ενδιαφέρουσες ιστορίες πίσω από τα πιο διάσημα ελληνικά τραγούδια, που αποδεικνύουν ότι η Ευγενία Παπαγιαννοπούλου ήταν μία **καταλυτική δύναμη** για το ελληνικό τραγούδι, ακόμα και αν δεν το γνώριζαν οι περισσότεροι.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Επέλεξα να αφιερώσω την εργασία μου στην **Ευτυχία Παλαγιαννοπούλου** διότι ήταν μια γυναίκα με πάθη. Έζησε σε πολύ δύσκολα χρόνια, έξω από τα συντηρητικά στεγανά της εποχής της... Αντισυμβατική, δυναμική, ασυμβίβαστη, ήταν μια προσωπικότητα μοναδική, όπως ακριβώς και οι στίχοι της, μια γυναίκα που άφησε το ανεξίτηλο σημάδι της στο σπουδαίο λαϊκό τραγούδι.

Διαβάζοντας και μελετώντας άρθρα και κείμενα διαπίστωσα ότι οι στίχοι της ήταν καταφύγιο για εκείνη, όπως και για τον κόσμο μια ανταλλαγή αναμνήσεων με τρόπο απλό και ειλικρινή. Το ύφος που έγραφε, η αμεσότητά της, ο έντονος, αληθινός και αυθεντικός χαρακτήρας των στίχων της καθόρισαν τη βάση του ελληνικού λαϊκού τραγουδιού.

Η Ευτυχία Παλαγιαννοπούλου άρπαξε τη ζωή με τα δυο της χέρια και την έζησε όπως η ίδια ήθελε. Τι κι αν βρέθηκε απ' τα ψηλά στα χαμηλά, ένας αετός χωρίς φτερά, εκείνη πάντα σκάρωνε στιχάκια με την ίδια ευκολία που έβγαινε η ανάσα... Έγραφε για να παίζει, έπαιζε γιατί έτσι αισθανόταν ζωντανή! Έγραφε για το τελευταίο βράδυ, χρόνια πολλά πριν έρθει το δικό της, μίλησε για όνειρα απατηλά, για περασμένες αγάπες, για τα παιχνίδια της φαντασίας... Η Ευτυχία αγάπησε, πόνεσε, έκλαψε, φώναξε, έβρισε, έπεσε και ξανασηκώθηκε. Γέλασε δυνατά και προσπάθησε να κοροϊδέψει τη μοίρα. Πίστεψε ότι μπορούσε να την κουλαντρίσει, όπως άλλωστε έκανε με όλους.

Την Ευτυχία των αντιθέσεων εκμεταλλεύθηκαν πολλοί. «Από τη μια, πούλαγε τα τραγούδια της, κι από την άλλη, ήθελε, δίψαγε για καλλιτεχνική δικαίωση...» Στο τέλος της, ζήτησε από τους δικούς της να μην τα βάλουν με αυτούς που αγόραζαν τα τραγούδια της. «Με εκμεταλλεύτηκαν εν γνώσει μου. Εγώ, η τρελή, τους παρακάλαγα να τα αγοράσουν»